

НОВИ САД - На данашњи дан 1863. рођен је српски геолог Светолик Радовановић, члан Српске краљевске академије, професор Универзитета у Београду, министар. Реформисао је српско рударско и шумарско законодавство, а 1892. с геологом Јованом Жујовићем основао је Српско геолошко друштво. Као министар је донео прва правила рударско-братинске касе за осигурање рудара, установио недељно-празничне школе за шегрте и издао први годишњак рударског одељења министарства привреде. Дела: "Увод у геологију источне Србије", "О трусу", "Подземне воде", "Лијас код Рготине", "Лијас код Добре", "Црнајка с нарочитим обзиром на њен Догер", "Доњолијаска фауна са Вршке Чуке", "Келовеј код Вршке Чуке", "Belemnites ferruginensis nov. spes. из клауских слојева источне Србије", "О великом шаријажу у источној Србији".

Данас је четвртак, 23. март, 82. дан 2023. До краја године има 283 дана.

1749 - Рођен је француски астроном, математичар и физичар Пјер Симон Лаплас, који је доказао непроменљивост средњих удаљености планета од Сунца, изучавао порекло великих неједнакости Јупитера и Сатурна, Сунчев систем, облик Земље, елиптичност путања планета, плиму и осеку. Такође је доказао (Кант-Лапласова теорија) да је Сунчев систем настао од ротирајуће усијане гасовите масе од које су се одвојили делови формирајући планете. Значајни су и његови радови на тему диференцијалних једначина (Лапласова једначина) и теорији грешака, алгебри, анализи. Развио је теорију вероватноће (Лаплас-Моаврова формула). Бавио се и политиком и кратко је био министар унутрашњих послова, затим сенатор. Дела: "Небеска механика", "Приказ система света", "Аналитичка теорија вероватноће", "Преглед историје астрономије".

1801 - Незадовољни дворски официри убили су руског цара Павла I Петровича Романова, кога је на престолу наследио син Александар I. После доласка на власт 1796, у страху од идеја француске револуције, завео је полицијски режим и увео Русију у "Другу коалицију" с Енглеском и Аустријом против Француске. Послао је руску војску под командом генералисимуса Александра Суворова у Италију и Швајцарску и она је 1798. и 1799. извојевала више победа над француским трупама. Разочаран пасивношћу

Енглеске, измирио се 1800. с "првим конзулом" Француске Наполеоном Бонапартом и прекинуо дипломатске односе с Лондоном. Честим смењивањем чиновника и ограничавањем привилегија дворјана, окренуо је против себе дворске официре, који су организовали заверу и убили га.

1842 - Умро је француски писац, официр и дипломата Анри Стендал, зачетник велике епохе француског реализма и један од твораца реалистичког и психолошког романа. Хроничар, аналитичар и критичар француског друштва из времена рестаурације. Привлачиле су га јаке личности попут Наполеона, али је био републиканац, иако је живео у време Првог царства, Рестаурације и Јулске монархије. Као одушевљени присталица Француске револуције, борио се против ројалиста, цркве, али и грађанског морала. На основу старих рукописа, при крају живота написао је неколико новела из италијанске прошлости. Оставио је у рукопису дневнике и успомене, доста је писао о сликарству и музици. Дела: романи "Црвено и црно", "Пармски картузијански манастир", "Лисјен Левен", "Арманса", студије "Расин и Шекспир", "Живот Хајднов", "Историја сликарства у Италији", "Рим, Напуљ и Фиренца".

1861 - Гроф Камило Бенсо ди Кавур, борац за уједињење Италије, претходно први министар Сардиније (Пијемонта) постао је први председник владе уједињене италијанске државе.

1862 - Умро је руски дипломата Карл Роберт Васиљевич Неселроде, министар иностраних послова Русије од 1822. до 1856. Водио је изразито реакционарну политику оличену у Светој алијанси, (основана после Бечког конгреса 1815 са циљем одлучног сузбијања сваке врсте револуционарних тенденција). Одговоран је за улазак Русије 1853. у Кримски рат против Османског царства, којем су се потом придружили Француска, Велика Британија и Сардинија (Пијемонт). После руског пораза 1856. поднео је оставку.

1881 - Рођен је француски писац Роже Мартен ди Гар, добитник Нобелове награде за књижевност 1937. Верно је насликао француско грађанско друштво почетком 20. века. Дела: романи "Жан Бороа", "Породица Тибо", комедија "Тестамент чича-Лелеа", цртице из сељачког живота "Стара Француска".

1887 - Рођен је француски сликар шпанског порекла Хосе Викторијано Гонсалес, познат као Хуан Грис, пионир стила познатог као синтетички кубизам. У почетку је стварао под

утицајем земљака Пабла Пикаса, а доцније је пронашао оригиналан израз, на граници апстракције.

1897 - Рођен је Бела Хамваш, мађарски писац. У Будимпешти је студирао филологију и германистику. У међуратном периоду бавио се журналистиком, превођењем, да би потом постао библиотекар, објављујући притом бројне есеје на тему књижевности, уметности, филозофије. Због специфичног традиционалистичког приступа, све до 1987. није објављиван у Мађарској. Иако је радио као неквалификовани радник у хидроелектранама на Тиси, потом као магационер, економ, земљорадник, све време је писао и преводио, чак и са класичних језика попут санскрита, хебрејског, старогрчког. Био је есејиста ретке ерудиције, и суверено је писао о књижевности, древним религијским и филозофским делима, мистичним искуствима, али и лепотама свакодневице. Када су његова дела постала позната 1990, постхумно добија награду "Кошут". Дела: "Scientia sacra, духовна баштина древног човечанства", "Патам" I-III, роман "Карневал", "У одређеном погледу", "Филозофија вина", "Наиме"

1900 - Рођен је немачки филозоф Ерих Фром. Критички је тумачио Сигмунда Фројда, са марксистичких позиција. Емигрирао је из Немачке пред нацизмом. Дела: "Бекство од слободе", "Човек за себе", "Здраво друштво", "Вештина волети", "Зен-будизам и психоанализа", "Анатомија људске деструктивности", "Мисија Сигмунда Фројда", "Марксова концепција човека", "Човеково срце", "Бићете као богови".

1903 - У демонстрацијама око 5.000 студената, ђака и радника против режима краља Александра Обреновића, у којима су се истакли социјалисти Димитрије Туцовић и Триша Кецлеровић, у Београду је у сукобу с полицијом погинуло пет, а рањено шест људи. Ухапшено је више од 120 демонстранта, против 27 подигнута је оптужница, а Туцовић и Кецлеровић су побегли у Аустроугарску.

1908 - Рођена је америчка филмска глумица Лусил Лесиер, позната као Џоан Крафорд, једна од највећих холивудских звезда тридесетих година 20. века. Филмови: "Милдред Пирс" (Оскар), "Лице једне жене", "Хумореска", "Проклетници не плачу", "Страх", "Нежна песма", "Демонска жена", "Шта се догодило Беби Џејн".

1910 - Рођен је јапански филмски режисер Акира Куросава, који је прославио јапанску кинематографију, једини режисер добитник два Оскара за најбољи инострани филм. Успешно је спојио јапанску традицију и културу с европским сензибилитетом, а

критичари су га назвали "тено (цар) јапанске кинематографије". Филмови: "Рашомон", "Седам самураја", "Крвави престо", "Идиот", "Живети", "На дну", "Додескаден", "Дерсу Узала", "Кагемуша", "Ран", "Мададајо".

1912 - Рођен је немачки инжењер Вернер фон Браун, конструктор нацистичких ракетних пројектила "Фау-1" и "Фау-2", којима је у Другом светском рату бомбардована Велика Британија. После рата емигрирао је у САД, где је руководио производњом ракетних пројектила "Редстоун" и "Јупитер С", којим је 1958. лансиран први амерички вештачки сателит "Експлорер-1".

1918 - Гигантски немачки топ "Велика Берта" бомбардовао је у Првом светском рату Париз с више од 100 километара раздаљине.

1919 - Бенито Мусолини је напустивши социјалистичку партију основао странку под називом "Fasci italiani di combattimento" односно фашистичку партију.

1921 - Рођен је енглески возач брзих аутомобила и чамаца Доналд Малколм Кембел, који је 1964. поставио светски рекорд у вожњи аутомобилом од 648,7 километара на час. Погинуо је 1967. возећи чамац "Плава птица" с млазним мотором на језеру Конистон у Великој Британији, у покушају да још једном помери границу брзине. Чамац је достигао брзину новог светског рекорда на води од 527,9 километара на час, али је рекордер то платио животом.

1933 - Немачки Рајхстаг (скупштина) усвојио је Закон о пуномоћи, којим су канцелару Адолфу Хитлеру дата диктаторска овлашћења до 1937. али се показало да је временско ограничење диктатуре обмана, јер су убрзо збрисане све демократске тековине.

1942 - Почело је избацавање из кућа Американаца јапанског порекла на западној обали САД и њихово пребацивање у логоре у којима су били заточени од стране власти САД током Другог светског рата.

1945 - Америчке и британске трупе прешле су у Другом светском рату реку Рајну и

наставиле надирање у унутрашњост Немачке.

1948 - Умро је руски филозоф Николај Александрович Берђајев, мислилац хришћанске инспирације, једна од најинтересантнијих интелектуалних појава 20. века. Постао је најпопуларнији руски филозоф на Западу. У младости марксиста, по доласку бољшевика није се противио новом систему, али је свеједно с групом интелектуалаца сличних назора протеран. Потом се вратио хришћанству, мада су многи његови ставови остали потпуно неприхватљиви за црквене званичнике. Русију је крајње невољно напустио 1922. Веома плодан аутор, прошао је кроз различите фазе, да би у последњем периоду себе сматрао "Хришћанским социјалистом". Дела: "Хришћанство и класна борба", "Смисао историје", "Филозофија слободе", "Човек и машина", "Извори и смисао руског комунизма", "О човековом ропству и слободи", "Ново средњовековље".

1950 - Ступила је на снагу Конвенција о оснивању Светске метеоролошке организације. Основана је с циљем лакшег стварања светске мреже станица за метеоролошка осматрања као и одржавања система за брзу размену информација о временским приликама. Овај дан прихваћен је доцније као - Дан метеорологије

1953 - Умро је српски вајар Ђорђе Јовановић, члан Српске академије наука и уметности, професор и директор Уметничке школе у Београду. Архитектуру је студирао на Великој школи у Београду, а вајарство у Бечу, Минхену и Паризу. Израдио је бисте и медаље низа државника, војсковођа, научника и уметника и више јавних споменика: Косовским јунацима у Крушевцу, Милошу Обреновићу у Пожаревцу, Јосифу Панчићу и војводи Живојину Мишићу у Београду, Бранку Радичевићу у Сремским Карловцима.

1956 - Пакистан је према новом уставу постао исламска република.

1966 - Кантерберијски надбискуп састао се у Риму с папом, што је након четири века потпуне дистанце био први сусрет поглавара Англиканске и Римокатоличке цркве.

1980 - У Западној Немачкој основана је политичка странка "Зелени покрет" у склопу новог глобалног феномена борбе за заштиту природе.

1983 - Умро је др Барни Кларк, први човек којем је 112 дана раније уграђено вештачко срце.

1983 - Председник САД Роналд Реган обелоданио је постојање намере за изградњу новог система одбране заснованог на свемирској технологији, познатог по називу "ратови звезда". Испоставиће се да су "ратови звезда" били пропагандни трик и елемент психолошког рата без икакве реалне основе.

1984 - Умро је мађарски писац Золтан Чука, који је највећи део стваралаштва посветио превођењу на мађарски дела писца српског језика, од Његоша до савремених, укупно више од сто књига. Дела: "Историја књижевности југословенских народа", "Звездана прашина" (антологија лирике на српском језику), збирке поезије "Путеви", "Огњено звоно", "Моје две домовине".

1994 - Председнички кандидат владајуће Револуционарне институционалне партије Мексика Луис Доналдо Колосио, убијен је на предизборном митингу у Тихуани. Годину дана потом, под оптужбом да је умешан у атентат, ухапшен је Раул Салинас, брат мексичког председника Карлоса Салинаса.

1994 - У Сибиру се срушио руски путнички авион типа "ербас А-310", који је летео у Хонгконг, а удес није преживео нико од 75 путника и чланова посаде.

1995 - За првог генералног директора Светске трговинске организације изабран је Италијан Ренато Руђеро, чему су претходили месеци политичких погађања и спорова, између развијених и земаља у развоју. Преузимајући дужност, Руђеро се заложио за веће отварање тржишта и либерализацију трговине "с циљем побољшања глобалног просперитета".

1996 - Ли Тенг Хуи преузео је дужност председника Тајвана, као први демократски изабрани лидер тог кинеског острва.

1998 - Руски председник Борис Јељцин сменио је председника владе Виктора

Черномирдина као и његов кабинет.

1999 - Председник СРЈ Слободан Милошевић одбио је захтев да прихвати стране трупе под вођством НАТО на Косову и Метохији, после чега је специјални изасланик САД Ричард Холбрук одмах отпутовао у средиште НАТО у Бриселу. Генерални секретар НАТО Хавијер Солана потом је активирао наредбу о отпочињању ваздушних удара, а влада СРЈ је због претњи војном агресијом прогласила стање непосредне ратне опасности.

1999 - Премијер Русије Јевгениј Примаков суспендовао је посету САД због претњи војних удара НАТО на Југославију, наредивши изнад Атлантског океана посади авиона којим је летео ка Вашингтону да летелицу врати у Москву.

1999 - У главном граду Парагваја Асунсиону атентатор је убио потпредседника те јужноамеричке земље Луиса Марију Аргану.

2001 - Остаци руске свемирске станице "Мир" пали су у Тихи океан, чиме је после 15 година окончана мисија те космичке лабораторије.

2004 - Швеђанин српског порекла Мијаило Мијаиловић, убица шведске министарске иностраних послова Ане Линд, осуђен је на доживотни затвор.

2006 - Утопило се 127 путника, након што је брод који је превозио 150 путника потонуо у луци Криби у Камеруну. Брод је пловио из нигеријске луке Орон у луку Центил у Габону, а путници су били држављани Нигерије, Буркине Фасо, Бенина и Малија.

2007 - У борбама између војске и припадника Тамилских тигрова, на северозападу Шри Ланке, погинуле су најмање 23 особе.

2007 - Званичници Мадагаскара саопштили су да је најмање 69 особа погинуло, а више

десетина хиљада је остало без крова над главом, после циклона који је претходних дана беснео Мадагаскар. У олуји је срушено 3.619 кућа, више владиних установа, школа и мостова.

2007 - Иранске власти заробиле су 15 британских маринаца, под оптужбом да су се налазили у иранским територијалним водама. Британска морнарица објавила је да су се војници налазили три километра дубоко у ирачким водама у каналу Шат-ел-Араб.

2008 - Умро је Борис Дворник, један од најпопуларнијих глумаца негдашње Југославије. После матуре у Средњој глумачкој школи у Новом Саду студирао је Казалишну (позоришну) академију у Загребу. Глумио је у преко 40 филмова, и чак 20 серија сниманих у Хрватској и Србији. Иако упамћен као звезда комедија, наступао је у разним филмским, позоришним и телевизијским жанровима. Током 90-их био је посланик ХДЗ у Сабору Хрватске. Филмови: "Девети круг", "Мартин у облацима", "Прекобројна", "Мост", "Сутјеска", "Неретва".

2011 - Умрла је Елизабет Тејлор, британско америчка глумица, холивудска легенда, једна од највећих филмских звезда уопште. Посебно је упамћена по улогама у класицима као што су "Клеопатра", "Мачка на усијаном лименом крову" и "Ко се боји Вирџиније Вулф?". На врхунцу славе налазила се током 50-их и 60-их, када је четири пута за редом, била номинована за Оскара, који је добила 1961. а други пут шест година касније.

2015 - Преминуо је Ли Куан Ју, дугогодишњи председник владе и творац модерног Сингапура. Често критикован због ауторитарности, Ли је чврстом руком трансформисао мали лучки град, без икаквих ресурса, у глобални трговински и финансијски центар. Председник владе био је од 1959. до 1990, али је све до 2011. његов ауторитет у тој земљи био пресудан.

2019 - Група припадника народа Догони извршила је масовни злочин у селу Огосагу, у централном Малију, над припадницима народа Фулани. Погинуло је 160 особа а 55 је рањено. Фулани важе за групацију која подржава исламске екстремисте, повезане с терористичким активностима, док су Догони изразито лојални војсци Малија.

2021 - Евер Гивен, огроман транспортни брод, који се кретао из Малезије пут

Ротердама, затворио је Суецки канал, насукавши се делом, највероватније услед пешчане олује. Пуних шест дана трајали су напори да се пловило дужине 400 метара, које иначе плови под панамском заставом, врати у нормалну позицију како би промет каналом поново био омогућен.

(Танјуг)